

Tilastollinen päättely, syksy 2009 - kevät 2010

Harjoitus 5 (syksyn viimeinen harjoitus)

1. Oletetaan, että T on funktion $g(\boldsymbol{\theta})$ estimaattori. Johda keskineliövirheelle hajotelma

$$E_{\boldsymbol{\theta}}[(T - g(\boldsymbol{\theta}))^2] = \text{var}_{\boldsymbol{\theta}}(T) + b(\boldsymbol{\theta})^2,$$

jossa $b(\boldsymbol{\theta})$ on estimaattorin harha. [Monisteen harjoitustehtävä 3.1]

2. Mallissa $Y_1, \dots, Y_n \sim \text{Tas}(0, \theta) \perp\!\!\!\perp$ on su-estimaattoriksi saatu $\hat{\theta} = \max(Y_1, \dots, Y_n)$ (ks. luentojen kohta 2.2.8).

- a) Muodosta $\hat{\theta}$:n kertymäfunktio F lähtien havainnosta

$$P\{\hat{\theta} \leq y\} = P\{Y_1 \leq y\} \cdots P\{Y_n \leq y\}$$

ja derivoi siitä tiheysfunktio $f = F'$.

- b) Laske $\hat{\theta}$:n odotusarvo ja totea, että $\hat{\theta}$ on harhainen mutta asymptoottisesti harhaton.
- c) Laske $\hat{\theta}$:n varianssi ja keskineliövirhe $E[(\hat{\theta} - \theta)^2]$ ja vertaa jälkimmäistä momenttimenetelmän antaman harhattoman estimaattorin $\tilde{\theta} = 2\bar{Y}$ (lentojen kohta 3.3.3) varianssiin. Kumpi estimaattori on parempi?
- d) Olisiko $\check{\theta} = [(n+1)/n]\hat{\theta}$ hyvä estimaattori? [Monisteen harjoitustehtävä 3.10]

3. Tarkastellaan toistokoemallia $Y_1, \dots, Y_n \sim B(\theta) \perp\!\!\!\perp$. Varmista, että su-estimaattori $\hat{\theta} = (Y_1 + \dots + Y_n)/n$ on harhaton ja laske sen varianssi. Onko $\hat{\theta}$ täystehokas? [Vihje: Miten $K = Y_1 + \dots + Y_n$ olikaan jakautunut?]

4. Tarkastellaan gammajakaumamallia $Y_1, \dots, Y_n \sim G(\alpha, 1/\beta) \perp\!\!\!\perp$, jossa $\alpha, \beta > 0$.

- a) Parametrina on (α, β) . Totea, että uskottavuusyhtälöt voidaan saattaa muotoon

$$\begin{cases} \log \alpha - \psi(\alpha) = \log \bar{y} - \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \log y_i, \\ \beta = \bar{y}/\alpha, \end{cases}$$

jossa $\psi(\alpha) = \Gamma'(\alpha)/\Gamma(\alpha)$. Niitä ei voi ratkaista suljetussa muodossa.

- b) Luku α on tunnettu luku ja parametrina on vain β . Mikä on β :n su-estimaatti? Onko se harhaton? Entä täystehokas? [Huom.: Monisteen liite, monisteen harjoitustehtävä 2.8]

5. Johda edellisen tehtävän a-kohdan mallissa momenttimenetelmän antamien estimaattoreiden $\tilde{\alpha}$ ja $\tilde{\beta}$ lausekkeet

$$\tilde{\alpha} = \frac{\bar{Y}^2}{\tilde{\sigma}^2}, \quad \tilde{\beta} = \frac{\tilde{\sigma}^2}{\bar{Y}},$$

jossa $\tilde{\sigma}^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2$. [Monisteen harjoitustehtävä 3.11]

Huom.: Viimeinen luento ennen joulutaukoa on perjantaina 11.12.